

pseudo

Mali operetski miševi u prevremenoj penziji, prodavci karata za privremene izložbe, unajmljeni učitelji učenih najamnika, maserke od pet do sedam, lepitelji reklamnih plakata na divljaka, popisivači stope plodnosti, kolporteri loših vesti na novinskom papiru, brisači grafita, potlačeni robovi iz tajnih radionica, izobličeni ljudi bez posla u *žerminalu*, pekarski pomoćnici brašnjavi od ponoći, doktori nauka bez prihvatljivog posla, mobilni trgovci zalihama opijuma, crnci za književnike bez inspiracije, radnici na umnožavanju video-kaseta, čuvari plaže za pocrnele avgustovce, povremene kućne negovateljice, službenici bez posebnih veština, leteći golmani nikada postavljeni na gol, privremeni perači sudova iz restoranskih kuhinja, fotografi za jednokratnu upotrebu, kolgerle na govornom automatu, biciklisti anabolizovani od tridesete, travestirapi bolje-*pluton*-nego-ništa u marn-la-valeu¹, pioniri matirani u školi, berači grožđa na nedelju

1 Marn-la-Vale (Marne-la-Vallée) – predgrađe Pariza u kom se nalazi evropski Diznilend, prim. prev.

dana, kćerke očeva *made in thailand*, šetači hrtova pod vedrim nebom, stažisti na svim etažama, snimatelji intermece skinutih sa programa, selitelji na sopstvenim leđima, strašila za noćne ptice, istraživači javnog mnjenja od vrata do vrata, današnji pukovnici sutrašnji pokojnici, jednonedeljni čistači tavana, bivši psihijatrijski slučajevi na prekvalifikaciji tejlorovskog tipa, prevrtači palačinki u zimskom periodu, pljuvači razređivača, putujući cvečari, izvršiteljke bankarskih plenidbi, diplomirani sociolozi za sociologiju otpuštanja, jogiji sa veoma fleksibilnim radnim vremenom, nosači mikrofona van kadra, honorarci plaćeni na crno, džankiji skinuti đuture, teleanimatori u katođičkom obrazovanju, veoma pomoćni učitelji, diplomirani mehaničari za sporedne koloseke, otvarači bioskopa vikendom, vajari bez statusa, panoptičke čitačiце bar-kodova, crtači božić-bata po izlozima, *freelance* stres-ataše, preprodavci ikona nekada slovenskog porekla, merači aplauza u kvizovima, peglačiće rukava na košuljama, palioci svetla po galerijama i salama za probe, noćni čuvari na čudovišnim rasprodajama, silom vojnici, fakultetski diplomci pod povoljnim ugovorom, juniori sa zahvalnicama za jedno da i jedno ne, konobarice sa redovnim menstruacijama, devete rupe na svirali u simfonijskim orkestrima, večiti radnici u poljoprivredi, enti asistenti režisera, pipi dame u slučaju potrebe, šamponjerke od ruke do ruke, prevodioci za dve pare, priv-

remeni punjači prednjeg dela gondole, mladići-sendviči na koturaljkama, fotografii na venčanjima u belom, stručne skidačiće etiketa sa konfekcije, potlačene zatvorske ptičiće sa pola radnog vremena, dopisni manekeni za donji veš, loši šoferi (šve je dozvoljeno), velika braća u RATP-u¹, reciklirani postavljajući teza u fusnotama, muzičari sa propusnicom za poslednji metro, vidovnjakinje nikada viđene na minitelu², pravi postavljajući lažnih plafona, čuvari svetonika u službi za obezbeđenje puteva, poliglote za govorne automate, spoljni momci za hitne slučajeve negostoprimstva, korisnici kušetkole sa nepovratnom kartom, udarači pečata u apotekarstvu, interni mutanti u pozorišnim predstavama, krupije na obali mora, savesni prigovarači, sprovodnice dizel-autobusa, ekspresni revizori, podizači društvenog rasta, premorene voditeljke lakih revija, štimeri na pola tona, horisti sa zahvalnicom džonija holideja, doživotni pomoćni nosioci titule, ulepšavačiće prijernih odeljenja (manje od 26 godina), statisti u statičnom položaju, noćni čuvari svake druge noći, po-

1 RATP (*Régie autonome des transports parisiens*) – pariski gradski i prigradski prevoznik, prim. prev.

2 Minitel – uređaj koji se sastoji od monitora i tastature povezane sa telefonskom linijom, pomoću kojeg se stupa u vezu sa bankom podataka. Na taj način mogu se dobiti razne informacije koje će se pojaviti na monitoru, prim. prev.

vršinski agensi za neograničene površine, trgovački putnici u prehrani, devojke za neviđene voajere, pravnici sa pravne margine, pakerke smrznutog kestinja, vansezonski berači sitnog voća, pesnici sa nedostatkom autorstva, delokalizovane daktilografkinje iz prekomorskih teritorija, krivotvritelji evra u rank kseroksu, skidačiće šminke na kraju emisije, zvezde sa ograničenim rokom trajanja, dubleri svetlosti .

* Iako tako izgleda, ovo nije peticija. Upravo suprotno, ovo je lista potpisnika umesto parole.

post restant

Erik odmerava svoje buduće kolege jednog po jednog: trideset odraslih ljudi sa diplomama čeretaju u jednoj učionici. Iako nikada nije bio u zatvoru, sada ima utisak da je tamo: soba za kolektivne posete. Svi su prošli kroz surovu školu. I Erik je prošao kroz isto iskustvo, a ipak se oseća drugačijim. Ta mala narcisistička savesnost mora da je deo njihovog statusa zamena u poslednjem trenutku. Ali, od silnog ispitivanja svojih sapatnika, Erik je zamalo zabravio svoje tablete: četiri puta po dve na svaka tri sata. Izračunajte, tablica množenja kaže da je to mnogo: dvanaest pilula po prepodnevu, izgutanih krišom, kako ne bi probudio sumnje ostalih okupljenih samrtnika. Na Erikovom receptu opis trostruke terapije zauzima čitavu stranicu: „antinukleotidi“, „antiproteaze“, „lekovi protiv retrovirusa“, a „antihistaminici“ i „antidepresivi“ kao dodatak. Kad bi se sažeto predstavilo na tabli, to bi bilo: $((1+1+1+1) \times 2) \times 3 = 32$. Tako bi učenici znali na osnovu koje se računске operacije njihov profesor nada da će sebi produžiti život.

Ali, Erik odavno ne predaje modernu matematiku u školi. Posle detaljnog ispitivanja, poslali su ga na „dugotrajno plaćeno odsustvo“: tri godine odmora bez mogućnosti produženja. Posle toga rekonvalescent mora da se vrati na dužnost. Ako mu se stanje pogorša, šta da se radi. Neizlečivi hronični bolesnik nema više izbora osim između nekakve drugačije dijagnoze – s kojom bi stekao neka nova prava – i bedne invalidske penzije.

Čovek može da crkne od tri zime bez imuniteta. A Erik nije ni primetio kako vreme prolazi. Šest meseci se izležavao na Antilima, zatreskan u jednog andalužanskog glumca, a posle toga je čitao, dangubio, izlazio. Ukratko, bolesniji nego ikad, pronašao je nekoliko razloga za postojanje. I ubedio sebe kako njegova bolest zaslužuje da bude plaćena. U njegovom je slučaju kura na birou za nezaposlene bila pun pogodak. I to takav da Erik, iz lenjosti ili potrebe, ne pati od griže savesti karakteristične za one koji primaju naknadu za nezaposlene. Reklo bi se da je gotovo srećan što je kratkoročno osuđen na virus, a ne na prikrivenu morbidnost rada. Između dva zla, najgore nikada nije izvesno.

Erik je, zahvaljujući svom stanju, naučio jednu lekciju iz altruizma: položaj bliskobudućeg pokojnika zahteva zadovoljenje osnovnih životnih potreba. Recimo: deset hi-

ljada franaka mesečno na račun zajednice smrtnika. Erik, uostalom, i namerava da zatraži svoj deo tokom naredne posete lekaru. Hoće li uspeti da ubedi psihijatra iz Ministarstva obrazovanja? Biti proglašen ludakom jeste poslednje prihvatljivo sredstvo. Sa, sve u svemu, dve godine produženja.

Za sada je Erik pronašao zgodan aranžman: dopisno podučavanje. Tokom pripremnog sastanka mislio je da pred sobom ima zabušante svoje vrste, unapređene ispravljачe zadataka na diletantski način i bolešljive pristalice plandovanja. Ozbiljna greška. Ove njegove kolege već imaju po dvadeset ili trideset godina iskustva i pokazuju sve simptome takvog stanja: oslabljen sluh, alergiju na kredu, agorafobiju i druge manično-depresivne poremećaje. Ovde su došli kako bi pobjegli od najgoreg patogenog žarišta koje postoji u školskoj sredini: đaka. Otuda takvo privremeno rešenje: staviti profu na odstojanje, a klinčadiju u karantin. Takva je, čini se, sanitarna uloga dopisne pedagogije.

Sastanak će se ubrzo završiti. Ali, nema kraja Erikovim mukama. Preostaje poslednja stavka na dnevnom jelovniku: kriterijumi za ocenjivanje. Svaki baja želi da saopšti svoje mišljenje. Ukratko: „Prosečno urađen zadatak vredi mnogo više od proseka.“ Na to će jedan blazirani pri kraju radnog veka:

„Nula sa tačkom!“, i da ga puste da radi. I čak: „Manje od nule...“, ako je moguće. Nema veze to što njihov entuzijazam krši zakone aritmetičkog zdravog razuma. Svi skaču od radosti na ideju o precrtavanju, podvlačenju, bešnjenju po marginama svezaka sa pogrešno urađenim zadacima, koje će im biti dostavljane jednom nedeljno. Već hitaju da ostare kod kuće u revnosnom precrtavanju dečjih grešaka crvenim mastilom.

Iako nikada nije kročio u ludnicu, Erik ima utisak da je u njoj: trideset bolničara u isti mah zahtevaju sopstvenu kućnu negu. Osim ako nije zabunom upao u neki ružan san. Ali, tu je njegov drugar iz klupe da ga vrati u surovu stvarnost: „Hej? Novajlijo? Nema šanse, rektorat će vam utrapiti najgore, samo male Cigane. Treba videti kakvo nam smeće šalju ta deca. I kako mislite da nešto nauče...? Pa njih ne drži mesto! Nikad nisu na istoj adresi!“

Od tada se Erik selio pet puta, a nije se potrudio da preusmeri poštu. Ako je verovatij poslednjoj razglednici od njega, poslatoj iz Španije, namerava da skonča u Sevilji, pod krovom najmlađeg deteta jedne romske porodice.

bolje *pluton* nego ništa

„Teško je držati se dostojanstveno sa ovim mrtvim repom koji mi se vuče iza leđa. Deca ga povlače, a ja nemam prava da se pomeram dok nas roditelji fotografišu. Po ceo dan me drpaju, čupkaju mi dlaku, štipe me do krvi. Ponekad me tapšu po međunožju ne bi li otkrili kog sam zaista pola. Mislim da bi me linčovali iz čiste ljubavi. Kad ste visoki dva i po metra, najteže je kretati se bez glupavog geganja. Ili ne iskriviti šapu pri povlačenju pod pritiskom mase. Kada ne bih imao ovaj dugački šuplji nos nasred face, ne bih bio primoran da zrikim ili da čak potajno gledam kroz rupu na ustima, što nije dozvoljeno. Ne smem ni da odgovorim kada neko laje na mene“. Sve ovo kaže jedan pas, slušamo jednog plaćenog džukca.

„Ovde moram da ćutim pošto u mom ugovoru piše kako ne smem da koristim reči. Kupili su moju ćutnju, pa onda dajem autograme. U Marn-la-Valeu sam jedan od najpoznatijih, a zaposlen sam kako bih šeststo puta dnevno napisao *Pluton* sa samo tri prsta na svakoj ruci.“

Čovek-sendvič u zimskom periodu, hot-dog u letnjem. Žoze, nezaposleni sa četiri šape, zarađuje 35 franaka na sat kako ne bi izgubio vrednost u sopstvenim očima. „Ako mi se pripiški, podignem ruke prema nebu. To je znak koji sam ugovorio sa radnicima obezbeđenja kako bi me povukli iz opticaaja. A onda mi iza montažnih kulisa jedan od stražara skine gumenu glavu sa sintetičkim krznom, te odjurim u toalet. Kada tokom popodneva sunce previše jako prži, unutra je gore nego u sauni, i sve me toliko svrbi da bih drage volje legao pod rezač za meso. Srećom, imam pauzu na svakih pola sata, inače bih se ugušio pod maskom, a *Pluton* ne bi smeo da se onesvesti pred obožavaocima.“

To što Žoze gubi svest jeste posledica potrage za iluzijom, ali drugim sredstvima. Danas, kada su radni logori otvoreni za javnost, domaći glumci moraju da se znoje ispod svoje druge kože i da čute sve dok iz njih ne nestane besramni trag truda. Moderna zabava ima svoje zakone: ako želiš da ukineš proletarijat, stavi ga u predstavu.

obitavanje pod hladnim suncem ekonomije i opstanka vrlo je grozničavo. „*lanci ishrane*“ iva pažesa (1963) govore o tome. ljudi svedeni na robu, na plen, sluđeni u agoniji preživljavanja, obezglavljeni dinamikom okolnosti pod kojima žive... nastavnik matematike koji aids doživljava kao spas od svog monotonog i morbidnog posla; čovek-sendvič odeven u kostim diznijevog junaka, koji doživljava frustracije posebne vrste; službenici zaduženi za otpuštanje radnika u korporaciji, čije se radno mesto poredi sa lovcima na glave iz špageti vesterna; kasirka koja otkriva košmaro naličje seoskog turizma otišavši na odmor na farmu živine; devojčice čiju pripadnost konzumentskom društvu trajno obeležava bulimija; heroinski ovisnik koji preskupo plaća terapiju odvikavanja besplatnim radom u maslinjacima; prošnjak najnovije generacije čiji način života počinje da se pokazuje sličnim pisanju cv-a za posao; rudari koji propuštaju istorijsku priliku da se izbore za opstanak prokletstva svog zanata; lektor perfekcionista koji igrom okolnosti dobija neverovatnu mogućnost da se subverzivno obračuna sa površnim i neukim svetom u kome živi; nepopravljivi robijaš koji svoj boravak u radnom logoru pretvara u umetničko delo... to su samo neki od likova koji se na kratko pojavljuju i nestaju u „*lancima ishrane*“. otuđenje, ispraznost života, suptilni mehanizmi represije neoliberalnog potrošačkog društva, a posebno obesmišljenost „*revolucija*“ (posebno one 1968) ovde su na pravi način raskrinkani.

pažes se poigrava spajajući fikciju i dokument. duhovit, na momente i otrovan u svojim sarkastičnim opservacijama i poređenjima, on koristi tehniku koja liči na nemarno skidanje materijala sa diktafona, ponekad čak na tabloidske kolumne, stvarajući prave male neuglaćane naratizovane hronike savremenog društva. time na sasvim nov način doseže domete do kojih su pokušavali da dopru naturalisti. „*lanci ishrane*“ poseduju angažman, ali na vrlo osoben način. nema u njima rigidnosti svojstvene ideologizovanom pogledu na svet, nema patetike viđene u socijalnim utopijama. subverzivan, anarhoidan, ali nikako i naivan, pažes tmurnu sadašnjicu slika po meri. emil zola se pažesovim pričama na čudesan i neočekivan način reinkarnirao u 21. vek.